

Respons

Irak: Ayatollah Mahmoud al-Hasani al-Sarkhi og hans tilhengere

- Hva var bakgrunnen for arrestasjonskampanjen i 2014, og hvilken betydning har det hatt for al-Sarkhi og hans tilhengere i ettertid?
- Er irakiske myndigheter og rivaliserende militser aktivt ute etter al-Sarkhi og hans tilhengere i dag?
- Dersom det er tilfelle, i hvilken grad kan mer perifere/indirekte tilhengere (for eksempel livvakter, sjåførere, familiemedlemmer) risikere reaksjoner?

Bakgrunn

I kjølvannet av regimeendringen i 2003, ble det etablert flere religiøse kult-bevegelser i opposisjon til det etablerte irakiske sjiamuslimske lederskapet i Kerbala og Najaf (*marja'iya*). Noen av disse var basert på troen på at frelseren Mehdi, en av Profetens sønnesønner og den 12. imam, skal vende tilbake til jorden ved dommedag og frelse verden. Det spesielle med disse bevegelsene var at de ble ledet av personer som selv hevdet, på mirakuløst vis, å ha svært nær tilknytning til Mehdi. En av disse såkalte messianske bevegelsene ble etablert og ledet av Mahmoud al-Hasani¹, også kalt al-Sarkhi (Mamouri 2014). Han var en tidligere student av Mohammed Sadeq al-Sadr, og delte Sadrskritikk av det religiøse lederskapets (*marja'iyas*) skille mellom politikk og religion. Al-Sarkhi tok til orde for at religiøse ledere også måtte involvere seg i politiske spørsmål, mens storayatollah Ali al-Sistani, den fremste religiøse lærde i *marja'iyas*, kun uttaler seg om religiøse spørsmål.

Som Muqtada al-Sadr, Mohammed Sadeq al-Sadr² sønn, var al-Sarkhi sterk motstander av den amerikanske invasjonen og det nye irakiske regimet. Han samlet en del støtte, og dannet sin egen bevegelse al-Sarkhia (Ridolfo 2006; Nasser 2014).

Mahmoud al-Hasani al-Sarkhi skal ha hevdet å være Mehdis sendebud (Mamouri 2014).

¹ Hans fulle navn er Mahmoud bin Abdel Rida bin Mohammed al-Hasani al-Sarkhi (Nasser 2014).

² Mohammed Sadeq al-Sadr ble drept av Saddam Hussein i 1999.

Al-Sarkhis talsmann hevdet i 2006 at bevegelsen hadde rundt 25 000 tilhengere (Ridolfo 2006). Støtten har nok senere blitt svekket, og ifølge journalisten Mustafa Nasser skal det i 2014 kun ha vært rundt 3000 tilhengere igjen i Naseriya, der bevegelsen har stått sterkest (Nasser 2014). Bevegelsen skal også ha tilhengere i Basras arbeiderklassestrøk, som al-Hayaniyah, al-Jamiat og Hay al-Hussein, foruten noen hundre tilhengere i Bagdad (Nasser 2014). Landinfo har ingen oppdatert informasjon om gruppens størrelse per i dag.

Bakgrunn for arrestasjonene av al-Sarkhi-tilhengere i 2014

Al-Sarkhi er regnet som en av Iraks mest radikale sjiamuslimske lærde, og i 2003 utnevnte han seg selv til storayatollah (Nasser 2014). Han har bakgrunn fra hæren under Saddam Husseins Ba'th-regime, og det er flere som tviler på hans status som religiøs lærd (5Pillars 2014). Han er i opposisjon til både politiske og religiøse ledere i Irak, og sistnevnte anerkjenner ikke al-Sarkhi som storayatollah (Nasser 2014; Iraqi News 2014).

Al-Sarkhi skal ha hatt gode relasjoner til Moqtada al-Sadr de første årene etter regimeskiftet. Hans tilhengere støttet Mehdi-hæren³ i sammenstøt med Ali al-Sistanis tilhengere i Kerbala i oktober 2003, og igjen mot amerikanske tropper i Najaf i 2004. Senere skal denne relasjonen ha blitt svekket bl.a. som følge av at Sadr besluttet å delta i parlamentsvalget i 2005 (Ridolfo 2006).

Det har kommet til flere sammenstøt mellom al-Sarkhis og marja'iyas tilhengere i Sør-Irak. I 2006, etter at al-Sarkhis tilhengere hadde blitt nektet adgang til Imam Husayn-moskeen i Kerbala, krevde al-Sarkhia-bevegelsen at al-Sarkhi måtte få delta i ledelsen av bønneseremoniene i moskeen (Ridolfo 2006). Bevegelsen protesterte samtidig over Irans økende innflytelse over Iraks helligdommer, og de krevde stengning av det iranske konsulatet i Kerbala. Protestene kulminerte i et angrep på det iranske konsulatet i Basra, der al-Sarkhi-tilhengere rev ned flagget i protest over negative uttalelser om deres leder på iransk fjernsyn.

Året etter, i 2007, var det en annen messiansk kult, Soldiers of Heaven, som var involvert i et blodig sammenstøt med hæren i Najaf (Mamouri 2014; Cave 2007). Soldiers of Heaven var en væpnet gruppe som var trent til å forberede verden på Mehdis gjenoppstandelse. Planen til denne gruppen var angivelig å drepe det religiøse lederskapet i Najaf, inkludert storayatollah Ali al-Sistani, fordi de mente det sjiareligiøse etablissementet spilte en negativ rolle i samfunnet. Lederen for Soldiers of Heaven, Diyaa Abdul Zahra al-Karaawi, og rundt 400 av hans tilhengere ble drept i en hær-operasjon, med støtte av amerikanske tropper, i januar 2007 (Revolvy 2007). Etter slaget i Najaf, ble flere hundre sektmedlemmer arrestert og fremstilt for retten; 458 av dem ble angivelig tiltalt. Ti av lederne i Soldiers of Heaven-militsen ble dømt til døden, mens 54 medlemmer ble frikjent og resten fikk fengselsstraffer fra 15 år til livstid (Revolvy 2007). Al-Sarkhi kalte drapene på sektmedlemmene for en massakre og krevde en uavhengig granskning av hendelsen (Revolvy 2007).

I april 2012 kom det på nytt til voldelige sammenstøt mellom al-Sarkhis og storayatollah Ali al-Sistanis tilhengere. Bakgrunnen denne gang var at flere av kontorene til al-Sarkhi ble påtønt, ifølge Khaled Waleed (2012) ved Institute for War and Peace Reporting. Som følge av dette ble flere av Ali al-Sistanis representanter angrepet, både i Bagdad og ulike steder i Sør-Irak. Begge partene beskyldte hverandre, og utenforstående betraktet volden som et resultat

³ Mehdi-hæren var tilknyttet Moqtada al-Sadr, og var en av de mest beryktede militsene i Irak som bl.a. kjempet mot amerikansk okkupasjon,

av en maktkamp mellom to sjiareligiøse autoriteter. Myndighetene i Bagdad så med stor bekymring på voldseskaleringen, og forsøkte å megle mellom partene, ifølge Waleed (2012).

I 2013 skal al-Sarkhi-tilhengere i Bagdad ha angrepet hovedkontorene til fire lokale avisredaksjoner som en reaksjon på publisering av nyheter al-Sarkhi reagerte negativt på (Nasser 2014). Noen av de ansatte skal ha blitt forulempet, og lokalene skal ha blitt ramponert. Ifølge Nasser (2014) ble ingen arrestert for disse forholdene.

Den siste rapporterte hendelsen der al-Sarkhis tilhengere var involvert i en omfattende voldsepisode, fant sted den 3. juli 2014, da politiet forsøkte å ta seg inn i al-Sarkhis lokaler i Kerbala der hans tilhengere hadde forskanset seg. Bakgrunnen for hendelsen var at politiet hadde forsøkt å arrestere al-Sarkhi natten før (Nasser 2014). 45 personer skal ha blitt drept i sammenstøtene som oppsto mellom politi og bevæpnede al-Sarkhi-tilhengere, og rundt 100 skal ha blitt arrestert (BBC 2014; Nasser 2014).

Enkelte har stilt spørsmål om hvorfor politiet gikk til aksjon mot al-Sarkhis tilhengere akkurat på dette tidspunktet. Man spekulerer i om det var på bakgrunn av at al-Sarkhi hadde uttalt seg kritisk til al-Sistanis fatwa som oppfordret alle irakere til å bekjempe ISIL, og at han samtidig har uttrykt sympati for sunnimuslimske arabere som oppjonerer mot det irakiske regimet, som han omtaler som korrump og sekterisk (Nasser 2014; 5Pillars 2014).

I oktober 2014 demonstrerte al-Sarkhi-tilhengere utenfor Den grønne sonen i Bagdad, der de bl.a. skal ha krevd løslatelse av deres medlemmer som var arrestert (Iraq Tradelink News Agency 2014).

Situasjonen for al-Sarkhi og hans tilhengere i dag

Al-Sarkhi skal ha gått i skjul allerede i 2004 (Nasser 2014). Man antar at han bor i Kerbala. Bevegelsen hans har imidlertid kontorer over det meste av Sør-Irak og i Bagdad. På en YouTube-video fra 8. november 2015 (Son of Iraq 2015) kan man se tilhengerne hans marsjere i gatene i Naseriya med plakater av al-Sarkhi til minne om martyren Imam Sajjad, den fjerde imam, og sønn av Imam Husayn.

Flere av al-Sarkhis tilhengerne ble arrestert i forbindelse med de nevnte voldshendelsene, men Landinfo har ikke funnet informasjon som indikerer at man risikerer arrestasjon kun på grunnlag av å være en tilhenger av den selvutnevnte storayatollah al-Sarkhi. Det er flere religiøse lærde i Irak, og innen sjiaislam står man fritt til å velge hvem man ønsker å følge og ta råd fra. De fleste sjiamuslimer i Irak følger imidlertid storayatollah Ali al-Sistani.

Selv om det foreligger en arrestordre på al-Sarkhi, later det ikke til at det er forbundet med noe straffbart i seg selv å være en tilhenger av ham. Videoklippen fra marsjen i november 2015 (Son of Iraq 2015) viser at tilhengerne hans tydelig gir seg til kjenne. Har man imidlertid deltatt i voldelige aksjoner, risikerer man reaksjoner og straff fra myndighetenes side.

For øvrig viser voldsaksjonene mot al-Sarkhis kontorer i Sør-Irak og angrep rettet mot representanter for Ali al-Sistani, at det pågår en maktkamp mellom de ulike religiøse autoritetene i Irak. Denne maktkampen kan utspille seg med voldelige midler mellom autoritetenes respektive tilhengere.

Hvorvidt familiemedlemmer og andre i nær forbindelse med tilhengere av al-Sarkhi er i fare for voldsaksjoner fra andre sjiareligiøse miljøer, kan vi ikke spekulere i, men heller ikke utelukke faren for.

Gitt at et aspekt ved konflikten mellom al-Sarkhi og den etablerte sjiaautoriteten i Irak går på synet på sunniopprøret i Irak, som nå assosieres med og drives av ISIL, er det ikke usannsynlig at al-Sarkhis tilhengere, av noen, kan bli ansett som støttespillere for ISIL.

Et annet aspekt som skaper splid mellom disse gruppene, er Irans innflytelse i Irak. Denne er svært sterk i Sør-Irak, og uttalte motstandere av Iran og landets innflytelse i Irak kan komme i konflikt med både lokale myndigheter og andre. Vi har imidlertid ikke grunnlag for å si noe om hva som eventuelt skal til for å bli møtt med voldsreaksjoner eller arrestasjoner, men åpenlys kritikk av høytstående politiske og religiøse ledere kan sannsynligvis få konsekvenser. Hvor terskelen går, kan vi ikke spekulere i.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- BBC (2014, 3. juli). Iraq denies withdrawal of forces from Saudi border. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28142802> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Cave, D. (2007, 1. februar). Mystery Arises Over Identity of Militia Chief in Najaf Fight. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2007/02/01/world/middleeast/01iraq.html?_r=3&ref=middleeast&oref=slogin&oref=slogin
- 5Pillars (2014, 4. juli). Iraqi Shia cleric declares support for Sunni uprising. *5Pillars*. Tilgjengelig fra <http://5pillarsuk.com/2014/07/04/iraqi-shia-cleric-declares-support-for-sunni-uprising/> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Iraqi news (2014, 2. juli). Sarkhi's crisis ends in Karbala, says official. *Iraqi news*. Tilgjengelig fra <http://www.iraqinews.com/iraq-war/sarkhi-s-crisis-ends-in-karbala-says-official/> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Iraq Trade Link news Agency (2014, 14. oktober). Sarkhis' Demonstration in Baghdad today. *Iraq Tradelink News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.iraqtradelinknews.com/2014/10/sarkhis-demonstration-in-baghdad-today.html> [lastet ned 18. oktober 2016]

Respons Irak: Ayatollah Mahmoud al-Hasani al-Sarkhi og hans tilhengere

- Mamouri, A. (2014, 19. juni). Escalating crisis drives surge in Iraq's messianic movements. *Al Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/06/iraq-fertile-ground-messianic-movements.html#ixzz4My24aziL> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Nasser, M. (2014, 3. juli). «Iraq: Clashes in Karbala leave behind many questions». *Al Akhbar*. Tilgjengelig fra <http://english.al-akhbar.com/node/20417> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Revolv (2007). Battle of Najaf (2007). *Revolv*. Tilgjengelig fra [http://www.revolv.com/main/index.php?s=Battle%20of%20Najaf%20\(2007\)&item_type=topic](http://www.revolv.com/main/index.php?s=Battle%20of%20Najaf%20(2007)&item_type=topic) [lastet ned 18. oktober 2016]
- Ridolfo (2006, august). Iraq: Radical Cleric Challenges Shi'ite Establishment. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/a/1070797.html> [lastet ned 18. oktober 2016]
- [Son of Iraq] (2015, 8. november). دامش تساي ركنذب يخرصلاي نيسحل دي سل راصنل ب قوم: فير صانلا [Nasiriyah: a procession of supporters of Mr. al-Hassani Sarkhi on the anniversary of the martyrdom of Imam Sajjad (PBUH)]. Tilgjengelig fra You Tube <https://www.youtube.com/watch?v=geJGzCGeq2E> [lastet ned 18. oktober 2016]
- Waleed, K. (2012, 19. april). Clashes Spread Between Iraqi Shia Groups, ICR Issue 390. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/docid/4f9904a82.html> [lastet ned 19. oktober 2016]

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.